ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420169821
Lietas arhīva Nr. AA43-0723-22/10
ECLI:LV:ADAT:2022:1110.A420169821.7.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā

2022.gada 10.novembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Margarita Osmane,
tiesneši Māris Birzgalis un Anita Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc SIA /Nosaukums A/ pieteikuma par Vides pārraudzības valsts biroja direktora 2021.gada 8.aprīļa lēmuma Nr.10-04/24 „Par Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes 2021.gada 21.janvāra Videi nodarītā kaitējuma novērtēšanas un zaudējumu kompensēšanas akta Nr.RI21ZA01 apstrīdēšanu" atcelšanu, sakarā ar SIA /Nosaukums A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 14.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Vides pārraudzības valsts biroja (turpmāk – birojs) direktora 2021.gada 8.aprīļa lēmumu Nr.10-04/24 „Par Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes 2021.gada 21.janvāra Videi nodarītā kaitējuma novērtēšanas un zaudējumu kompensēšanas akta Nr.RI21ZA01 apstrīdēšanu" (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) atstāts negrozīts Valsts vides dienesta (turpmāk – dienests) Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes (turpmāk – vides pārvalde) direktora 2021.gada 21.janvāra lēmums Nr.14.11/482/RI/2021 „Videi nodarītā kaitējuma novērtēšanas un zaudējumu kompensēšanas akts Nr.RI21ZA01" (turpmāk – sākotnējais lēmums), ar kuru savukārt nolemts atzīt par iznīcinātu SIA /Nosaukums A/ piederošā nekustamā īpašuma /Nosaukums B/, /vieta/, zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu /numurs A/(turpmāk – īpašums) augušo valsts nozīmes dabas pieminekli (dižkoku) – parasto priedi (*Pinus sylvestris*) (turpmāk – priede) – un noteikt SIA /Nosaukums A/, kas atzīta par operatoru, atlīdzināmos zaudējumus piecdesmit piecu minimālo mēneša darba algu apmērā, proti, 27 500 *euro*.

Pārsūdzētais lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[1.1] Dienestam ir piešķirta rīcības brīvība pirms dabas piemineklim radīto zaudējumu aprēķina izvērtēt sanācijas pasākumu iespējamību un nozīmi priedes atjaunošanā tās sākotnējā stāvoklī. Konkrētajā gadījumā priede ir pilnībā iznīcināta un to atjaunot nav iespējams, līdz ar to nodarītie zaudējumi aprēķināti atbilstoši Ministru kabineta 2008.gada 7.jūlija noteikumu Nr.511 „Dabas pieminekļiem nodarītā kaitējuma novērtēšanas un sanācijas pasākumu izmaksu aprēķināšanas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.511) 6.4.apakšpunktam. Pilnīgas bojāejas gadījumā zaudējumu apmēru neietekmē arī noteikumu Nr.511 8.2.apakšpunktā noteiktais vērtējums.

[1.2] Atbilstoši Vides aizsardzības likuma 25.pantam dienests izdod gan lēmumu par operatora konstatēšanu, gan lēmumu par sanācijas pasākumiem, līdz ar to sākotnējā lēmumā nav atkārtoti jāvērtē fakti par operatora konstatēšanu, bet pietiek atsaukties uz to, ka operators ir konstatēts, kā tas ir konkrētajā gadījumā.

[2] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas SIA /Nosaukums A/ pieteikums par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu.

Pieteikumā norādīts, ka pieteicēja ir nepareizi atzīta par operatoru, līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka pieteicēja ir atbildīga par videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu. Pārsūdzētajā lēmumā tas nav vērtēts, nav norādītas arī atsauces uz pierādījumiem. Līdz ar to bez pārbaudītiem pierādījumiem faktiski pieteicēja atzīta par vainojamu prettiesiskā darbībā, kas izpaudusies kā priedes nociršana/novākšana, lai varētu veikt smilts ieguvi, lai gan par šo faktu Valsts policijā ir uzsākta resoriskā pārbaude, kuras ietvaros pieteicēja ir norādījusi, ka par patvaļīgu priedes nozāģēšanu tai nekas nav zināms. Jāņem vērā, ka īpašums nav nožogots, tajā nav izvietotas novērošanas kameras, tas ir publiski pieejams jebkurai personai. Šādos apstākļos ir pārkāpta nevainīguma prezumpcija, kā arī tiesiskuma un patvaļas aizlieguma princips.

[3] Birojs rakstveida paskaidrojumā par pieteikumu to neatzīst, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā ietvertajiem

argumentiem. Birojs uzsver, ka lēmumu par tā operatora konstatēšanu, kura profesionālā darbība ir izraisījusi kaitējumu videi, pieņem dienests. Pieteicēja pieteikumā nav ietvērusi tādus apsvērumus, kurus birojs nebūtu vērtējis, pārskatot lēmumu, ar kuru pieteicēja atzīta par operatoru.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 14.februāra spriedumu pieteikums noraidīts, balstoties uz turpmāk atreferētajiem argumentiem.

[4.1] Saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 25.panta pirmajā daļā noteikto operators ir atbildīgs par savas profesionālās darbības ietvaros nodarīto kaitējumu videi vai tiešiem kaitējuma draudiem, ko izraisījusi viņa tīša vai aiz neuzmanības veikta darbība vai bezdarbība, ar kuru ir pārkāptas vides normatīvo aktu prasības.

Ar dienesta vides pārvaldes 2021.gada 21.janvāra lēmumu Nr.14.11/481/RI/2021 „Lēmums par Operatora konstatēšanu Nr.RI21OP01" pieteicēja atzīta par operatoru, kura veiktās darbības rezultātā notikusi priedes nociršana/novākšana, tādā veidā nodarot kaitējumu videi. Ar biroja 2021.gada 8.aprīļa lēmumu Nr.10-04/23 „Par Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes 2021.gada 21.janvāra Lēmuma par Operatora konstatēšanu Nr.RI21OP01 apstrīdēšanu", izvērtējot pieteicējas iebildumus, minētais lēmums atstāts negrozīts.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējai piederošajā īpašumā augusī priede bez atļaujas ir pilnībā iznīcināta un to atjaunot nav iespējams, līdz ar to videi nodarīto un atlīdzināmo zaudējumu apmērs sastāda 27 500 *euro*. Pieteicēja nepiekrīt, ka tā ir atzīstama par operatoru, un secīgi, ka tieši pieteicējai uzliekams pienākums atlīdzināt aprēķinātos zaudējumus.

Atbilstoši Senāta 2020.gada 28.aprīļa lēmuma lietā Nr.SKA-964/2020 6.punktā atzītajam, lemjot par lēmuma par neatliekamo vai sanācijas pasākumu veikšanu atcelšanu, būtu jāvērtē, vai pamatoti ir uzlikts pienākums veikt kaitējuma videi novēršanas pasākumus, tostarp, vai persona ir atzīstama par operatoru.

Līdz ar to tiesa šīs lietas ietvaros vispirms izvērtēja, vai pieteicēja ir atzīstama par operatoru, tālāk vērtējot pieteicējai noteikto pienākumu atlīdzināt ar priedes iznīcināšanu videi nodarītos zaudējumus.

[4.2] Saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 1.panta 11.punktā noteikto operators ir privātpersona, atvasināta publiska persona, tiešās vai pastarpinātās pārvaldes iestāde, kura veic profesionālu darbību vai ir atbildīga par šādas darbības veikšanu vai kurai ir noteicošā ekonomiskā ietekme uz profesionālās darbības tehnisko izpildījumu, vai kura ir saņēmusi atļauju attiecīgās profesionālās darbības veikšanai vai pieteikusi attiecīgās darbības veikšanu.

Pamatojot, ka pieteicēja ir atzīstama par operatoru, dienesta vides pārvalde norādījusi, ka atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumu Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi' 40.2.apakšpunktā noteiktajam dabas pieminekļu (dižkoku) teritorijā aizliegts iegūt derīgos izrakteņus, līdz ar to pieteicēja priedes nociršanu (novākšanu) veikusi apzināti, lai varētu veikt saimniecisko darbību – smilts ieguvi.

Birojs šādam secinājumam ir piekritis, norādot, ka pastāv pierādījumu kopums, kas norāda uz to, ka tieši pieteicēja ir atbildīga par nodarīto kaitējumu videi, ņemot vērā arī Vides aizsardzības likuma 1.panta 11.punktu. Proti, pieteicēja savu profesionālo paredzēto darbību dienestā ir pieteikusi 2020.gada 14.februārī un 2020.gada 27.oktobrī, norādot, ka paredzētā darbība tiks veikta ārpus sugas atradnes un dižkoku teritorijas, līdz ar to pieteicējai ir bijusi interese veikt smilts ieguvi īpašumā, un pieteicēja ir zinājusi par normatīvo aktu prasībām un priedes statusu. Priede nocirsta laika posmā no 2020.gada 12.marta, kad veikts pirmais apsekojums, līdz 2020.gada 4.decembrim, kad konstatēta priedes iznīcināšana. Tas sakrīt ar laika posmu, kad pieteicēja paredzēto darbību pieteica. Pieteicējas norādītais, ka priedi nocirtušas nezināmas personas, šajā gadījumā nav ticams. Dienests priedes dēļ liedza pieteicējai veikt paredzēto

darbību 18 ha platībā, to piesakot otro reizi, pieteicēja smilts ieguvi varētu veikt tikai 4,9 ha platībā. Līdz ar to priede ierobežoja pieteicējas sākotnējo ieceri. Turklāt veids, kādā priede ir nocirsta un novākta, norāda, ka ir pieliktas papildu pūles priedes celmu izfrēzēt, izlauzt un aizvākt, lai radītu iespaidu, ka priede šajā vietā vispār nav un nekad nav bijusi, ko nezināmas personas nepūlētos darīt. Tāpat būtu saprātīgi sagaidīt, ka gadījumā, ja ir aizskartas īpašnieka tiesības un zudusi viņam piederošā manta, īpašnieks arī pats spertu kādus soļus vainojamās personas atrašanai, piemēram, vēršoties Valsts policijā. Arī apstāklis, ka pieteicējai nav nekādas intereses par tās īpašuma tiesību aizskārumu, norāda uz to, ka priedes nozāģēšanā vainojama ir pieteicēja.

[4.3] Tiesa, izvērtējot pieteicējas un biroja argumentus, atzina, ka pieteicēja ir atzīstama par operatoru un līdz ar to pieteicējai ir pienākums atlīdzināt ar priedes nociršanu videi nodarīto kaitējumu. Šādu secinājumu tiesa pamatoja ar turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

[4.3.1] No Vides aizsardzības likuma 1.panta 11.punkta izriet, ka operators ir privātpersona, kura veic profesionālo darbību vai kura ir saņēmusi atļauju attiecīgās profesionālās darbības veikšanai vai pieteikusi attiecīgās darbības veikšanu. Savukārt ar profesionālo darbību šā likuma izpratnē tiek saprasta saimnieciska darbība, arī komercdarbība, neatkarīgi no

tā, vai darbība dod vai nedod peļņu (*Vides aizsardzības likuma 1.panta 14.punkts*).

Pieteicēja savu saimniecisko darbību kā profesionālo darbību Vides aizsardzības likuma izpratnē pieteikusi gan 2020.gada 14.februārī, gan 2020.gada 27.oktobrī, vēloties īpašumā veikt smilts ieguvi.

[4.3.2] Nav strīda, ka pieteicēja ir arī īpašuma īpašniece. Kā pamatoti norādījis birojs, operatora definīcija Vides aizsardzības likumā ir samērā plaša, turklāt par nodarītu kaitējumu videi var būt atbildīgs ne tikai operators, bet saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 25.panta trešo daļu arī persona, kas nav uzskatāma par operatoru, ir atbildīga par kaitējumu videi vai tiešiem kaitējuma draudiem, ko izraisījusi tās tīša vai aiz neuzmanības veikta darbība vai bezdarbība, ar kuru ir pārkāptas vides normatīvo aktu prasības, un šai personai ir pienākums novērst kaitējumu vai tiešus kaitējuma draudus un segt izmaksas, ko radījis tās nodarītais kaitējums videi vai tieši kaitējuma draudi, to skaitā preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas.

Taču konkrētajā gadījumā tiesai nebija šaubu, ka pieteicēja ir uzskatāma tieši par operatoru, jo savā īpašumā vēlas veikt konkrētu saimniecisko darbību, proti, smilšu ieguvi, tādējādi atbilst operatora definīcijai Vides aizsardzības likuma izpratnē.

[4.3.3] Vides aizsardzības likuma 25.panta ceturtajā daļā ir uzskaitītas tādas profesionālās darbības, par kuru ietvaros nodarīto kaitējumu videi operators ir atbildīgs neatkarīgi no vainas. Pieteicējas profesionālā darbība konkrētajā uzskaitījumā nav minēta, taču tas nenozīmē, ka pieteicējas vaina nav konstatējama ar pierādījumiem lietā.

Tiesa nepiekrita pieteicējai, ka birojs nav pārbaudījis pierādījumus. Nav strīda, ka šajā situācijā nav tiešu pierādījumu, lai apstiprinātu, ka priedes iznīcināšanu veikusi pieteicēja vai kāds cits pieteicējas uzdevumā. Tomēr visu biroja vērtēto apstākļu kopums uzskatāms par netiešiem pierādījumiem, kas liecina par to, ka tieši pieteicēja ir atbildīga par priedes iznīcināšanu.

Kā pamatoti secinājis birojs, pieteicēja bija informēta par priedes atrašanos īpašumā, jo par to pieteicēju bija informējis dienests ar 2020.gada 11.maija vēstuli Nr.11.5/3962/RI/2020 „Par paredzēto darbību atradnē /Nosaukums B/, /vieta/". Tāpat ir pierādīts ar fotofiksāciju, ka 2020.gada 12.martā priede bija, bet 2020.gada 4.decembrī tās vairs nebija, līdz ar to priedes iznīcināšana notikusi pirms 2020.gada 4.decembra.

Tiesa atzina, ka ir pamatoti uzskatīt, ka pieteicēja bija ieinteresēta priedes neesībā konkrētajā vietā, jo pieteicēja bija ieinteresēta smilts ieguvē lielākā teritorijā, bet priede tam traucēja. Tiesa tāpat kā birojs neuzskatīja par ticamu, ka priedi varēja iznīcināt bez pieteicējas ziņas. Ja tiešām kāds būtu nozāģējis priedi svešā īpašumā, lai izmantotu to, piemēram, kā kurināmo, tad nav ticami, ka šī persona būtu veikusi papildu darbības celma likvidēšanai. Turklāt priedes nozāģēšanai, celma likvidēšanai, teritorijas sakopšanai ir nepieciešami resursi. Šādu resursu ieguldīšana no svešas personas puses viena koka dēļ nav loģiski izskaidrojama. Biroja 2021.gada 8.aprīļa lēmuma Nr.10-04/23 „Par Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes 2021.gada 21.janvāra Lēmuma par operatora konstatēšanu Nr.R121OP01 apstrīdēšanu" 7.8.apakšpunktā ir izvērtēti visi apsvērumi, kas liecina par pieteicējas atbildību. Arī tiesai šie apsvērumi šķita loģiski. Līdz ar to tiesa uzskatīja, ka konkrētajā gadījumā nav palikušas saprātīgas šaubas, kuras varētu tulkot par labu pieteicējai, un uzskatīt, ka pieteicēja nav atbildīga par priedes iznīcināšanu.

[4.3.4] Tiesa atzina, ka konkrētajā gadījumā ir konstatējama pieteicējas kā operatora atbildība priedes iznīcināšanā. Līdz ar to pieteicēja ir atbildīga par videi nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu. Birojs šo pieteicējas kā operatora atbildību ir pienācīgi pamatojis. Savukārt pierādījumi par pretējo būtu jānodrošina tieši pieteicējai, jo tas izriet arī no Vides aizsardzības likuma 31.panta septītās daļas, proti, ja operators pierāda, ka kaitējumu videi vai tiešus kaitējuma draudus izraisījusi trešā persona, lai gan tika veikti pienācīgi drošības pasākumi, kurus operatoram bija pienākums nodrošināt, operators ir tiesīgs Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā prasīt, lai trešā persona, kas izraisījusi kaitējumu videi vai tiešus kaitējuma draudus, atlīdzina veikto preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas. Tādējādi tiesa secināja, ka tieši operators var pierādīt, ka par kaitējumu videi ir atbildīga cita persona, un tādā gadījumā vērsties tiesā un Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā piedzīt to zaudējumu summu, kas samaksāta par videi nodarīto kaitējumu.

[4.4] Tā kā pieteicēja pamatoti atzīta par operatoru un tai ir pienākums atlīdzināt ar priedes iznīcināšanu videi nodarītos zaudējumus, tad birojs kaitējuma noteikšanā pamatoti ir piemērojis noteikumus Nr.511. Konkrētajā gadījumā nav strīda, ka priede ir iznīcināta pilnībā. Līdz ar to pamatoti piemērots noteikumu Nr.511 6.4.apakšpunkts, saskaņā ar kuru atlīdzināmos zaudējumus, ja kaitējums nodarīts valsts nozīmes dabas piemineklim, nosaka piecdesmit piecu minimālo mēneša darba algu apmērā, ja dabas piemineklis pilnībā iznīcināts.

[4.5] Tiesa nepiekrita pieteicējai, ka birojs ir pārkāpis tiesiskuma un patvaļas aizlieguma principu.

Tiesiskuma princips, kas skaidrots Administratīvā procesa likuma 7.pantā, paredz, ka iestādes un tiesas rīcībai jāatbilst tiesību normām. Iestāde un tiesa darbojas normatīvajos aktos noteikto pilnvaru ietvaros un savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim. Savukārt patvaļas aizlieguma princips, kas skaidrots Administratīvā procesa likuma 9.pantā, paredz, ka administratīvo aktu un tiesas nolēmumu var pamatot ar faktiem, kuri ir nepieciešami lēmuma pieņemšanai, un no tiem izrietošiem objektīviem un racionāliem juridiskiem apsvērumiem.

Tiesa neuzskatīja, ka birojs konkrētajos apstākļos nebūtu rīkojies tiesību normu ietvaros. Biroja secinājumi ir balstīti uz faktiem, kas nepieciešami pārsūdzētā lēmuma pieņemšanā, un, tieši pamatojoties uz noskaidrotajiem faktiem, birojs ir izdarījis objektīvus un racionālus juridiskus apsvērumus, ar kuriem pamatojis savu secinājumu par pieteicējas kā operatora atbildību par videi nodarīto kaitējumu.

[4.6] Ņemot vērā visu konstatēto un secināto, tiesa pārsūdzēto lēmumu atzina par tiesisku administratīvo aktu un nekonstatēja pamatu tā atcelšanai.

[5] Pieteicēja par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 14.februāra spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, kas pamatota galvenokārt ar pieteikumā norādītajiem argumentiem. Papildus pieteicēja norāda turpmāk minēto.

[5.1] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103. un 154.pantu. Spriedums ir balstīts uz nepilnīgu un nepareizu pierādījumu un faktisko apstākļu novērtējumu. Tiesa nav novērtējusi pieteicējas argumentus, bet bez pārbaudes veikšanas ir pievienojusies pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem argumentiem.

[5.2] Tiesas secinājumi ir pretrunīgi. No vienas puses, tiesa atzina, ka nepastāv tieši pierādījumi, lai apstiprinātu, ka priedes iznīcināšanu veikusi pieteicēja vai cita persona pieteicējas uzdevumā. No otras puses, tiesa izteikusi kategoriskus apgalvojumus par pieteicējas atbildību priedes iznīcināšanā. Nav saprotams, kāpēc tiesa šaubas nav vērtējusi par labu pieteicējai.

[5.3] Nav pamatots tiesas apgalvojums, ka pieteicējai nav intereses par tās īpašuma tiesību aizskārumu. Pieteicēja paļaujas, ka attiecīgais nodarījums tiks atklāts izmeklēšanas ietvaros. Pieteicēja kā īpašuma īpašniece pati ir tiesīga izvēlēties, kādā veidā tā izlietos savas īpašuma tiesības un no tām izrietošās tiesības un pienākumus. Pieteicējas veiktās darbības vai arī pieļautā bezdarbība nevar būt pamats secinājumu izdarīšanai, ja tiem nav juridiska pamatojuma.

[5.4] Pieteicēja nepiekrīt tiesas secinājumam, ka attiecībā uz šīs lietas izskatīšanu nav pārkāpts tiesiskuma un patvaļas aizlieguma princips, jo gan iestāde, gan tiesa bez likumā noteiktā veidā pārbaudītiem pierādījumiem ir atzinusi pieteicēju par vainojamu prettiesiskā darbībā.

[6] Birojs rakstveida paskaidrojumā par pieteicējas apelācijas sūdzību to uzskata par nepamatotu. Birojs norāda, ka nav pamatots pieteicējas arguments, ka pārsūdzētajam lēmumam ir sodoša funkcija. No Vides aizsardzības likuma 41.panta četrpadsmitās daļas un noteikumiem Nr.511 izriet, ka ar pārsūdzēto lēmumu noteiktais pienākums atlīdzināt kaitējumu ir nevis ar sodošu funkciju, bet gan ar kompensējošu funkciju – kaitējuma atlīdzināšanu.

Motīvu daļa

[7] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[8] Lietā ir strīds par to, vai pārsūdzētajā lēmumā pamatoti atzīts, ka pieteicēja ir atbildīga par videi nodarīto kaitējumu un ka tai sakarā ar valsts nozīmes dižkoka (priedes) iznīcināšanu ir jāatlīdzina zaudējumi.

[9] Pirmās instances tiesa, veicot pārsūdzētā lēmuma tiesiskuma kontroli, atzina, ka pieteicēja kā operators ir atbildīga par videi nodarīto kaitējumu un ar pārsūdzēto lēmumu tai pamatoti noteikts pienākums atlīdzināt zaudējumus par videi nodarīto kaitējumu.

[10] Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtā daļa noteic, ja apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Iepazinusies ar pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumu un apelācijas sūdzības argumentiem, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedums ir tiesisks, tā pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams. Pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam pirmās instances tiesa ir vispusīgi, pilnīgi un objektīvi novērtējusi pierādījumus un ir devusi tiem pareizu juridisku novērtējumu, kā rezultātā ir taisījusi tiesisku un pamatotu spriedumu. Tāpēc atbilstoši iepriekš minētajai tiesību normai apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, izvērstāku argumentāciju nesniedzot (*sk. šā sprieduma 4.punktu*). Savukārt pieteicējas iebildumus, ka pirmās instances tiesa nepareizi un nepilnīgi novērtējusi pierādījumus, nepamatoti atzīstot pieteicējas atbildību par videi nodarīto kaitējumu, apgabaltiesa noraida kā nepamatotus.

Papildus par apelācijas sūdzības argumentiem apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[11] Pieteicējas ieskatā, pirmās instances tiesas secinājumi ir pretrunīgi, jo, atzīstot, ka nepastāv tieši pierādījumi, ka priedes iznīcināšanu veikusi pieteicēja, tiesa šaubas nav vērtējusi par labu pieteicējai.

In dubio pro civis (šaubas par labu cilvēkam) princips nozīmē, ka iestādei, lemjot par privātpersonai nelabvēlīga administratīvā akta izdošanu, un tiesai, to kontrolējot, pamatotu šaubu gadījumā tās jātulko par labu indivīdam. Ar pamatotām šaubām šā principa kontekstā nav saprotamas jebkuras šaubas, bet gan tādas, kas ir vērstas uz lietas izlemšanai izšķirošiem apstākļiem un kuras lietas izskatīšanas gaitā, noskaidrojot un izvērtējot visus būtiskos lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, nav iespējams novērst.

Izskatāmajā gadījumā pirmās instances tiesa atzinusi, ka ir konstatējama pieteicējas kā operatora atbildība priedes iznīcināšanā, līdz ar to pieteicēja ir atbildīga par videi nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu. Tātad tiesai, izskatot lietu un kopsakarā izvērtējot lietā esošos pierādījumus, neradās šaubas, ko varētu tulkot par labu pieteicējai un uzskatīt, ka pieteicēja nav atzīstama par operatoru un nav atbildīga par priedes iznīcināšanu.

Pretēji pieteicējas viedoklim no pirmās instances tiesas sprieduma skaidri izriet, kāpēc pieteicēja ir atzīstama par operatoru.

Analizējot Vides aizsardzības likuma 1.panta 11.punktā sniegto termina „operators" skaidrojumu un vērtējot konkrētā gadījuma faktiskos apstākļus, tiesai nebija šaubu, ka pieteicēja ir uzskatāma tieši par operatoru, jo savā īpašumā vēlas veikt konkrētu saimniecisko darbību (smilšu ieguvi), tādējādi atbilst operatora definīcijai Vides aizsardzības likuma izpratnē.

Pieteicēja kļūdaini uzskata, ka ar netiešiem pierādījumiem nevar pierādīt to, ka tieši pieteicēja ir atbildīga par priedes iznīcināšanu, jo arī netiešu pierādījumu kopums var būt pietiekams noteiktu faktu pierādīšanai un secinājumu izdarīšanai. Pirmās instances tiesa ir argumentējusi, kāpēc visu biroja vērtēto netiešo pierādījumu kopums liecina par to, ka tieši pieteicēja kā operators ir atbildīga par priedes iznīcināšanu un par videi nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu. Apgabaltiesa nekonstatē, ka šāds tiesas secinājums būtu balstīts uz neapstiprinātiem pieņēmumiem. Pieteicēja arī nav norādījusi, ka kāds no dienesta iegūtajiem un tiesas pārbaudītajiem un novērtētajiem pierādījumiem nebūtu attiecināms uz lietā pierādāmajiem faktiem vai nebūtu pieļaujams.

[12] Pieteicējas ieskatā, nav saprotams, uz kādu pierādījumu pamata izdarīts secinājums, ka pieteicējai nav intereses par tās īpašuma tiesību aizskārumu.

Apgabaltiesa norāda, ka šāds secinājums izdarīts, vērtējot pieteicējas attieksmi pret savu īpašumu un tajā augušās priedes prettiesisku iznīcināšanu.

Latvijas Republikas Satversmes ievada piektās rindkopas trešais teikums noteic: „Ikviens rūpējas par [..] vidi un dabu." Tas atspoguļo indivīda pienākumus Latvijas sabiedrībā jeb personas vietu un lomu saistībā ar to, citstarp pienākumu atbildīgi izturēties pret vidi un dabu. Atbildīga izturēšanās ir ne tikai atturēšanās no darbībām, kas varētu kaitēt apkārtējai videi, bet arī pozitīva rīcība, kas nepieciešama kaitējuma novēršanai (*sk. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. Ievads. I nodaļa. Vispārējie noteikumi. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskajā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2014, 132.-133.lpp.*).

Tātad katrai personai, jo īpaši nekustamā īpašuma īpašniekam, ir jārūpējas par savā īpašumā esošo dabas vērtību saglabāšanu un atbildīgi jāizturas pret tām. Izskatāmajā gadījumā pieteicējas īpašumā ir iznīcināts dabas piemineklis, līdz ar to, kā pamatoti norāda birojs un pirmās instances tiesa, būtu saprātīgi sagaidīt, ka pieteicēja, piemēram, vērstos Valsts policijā. Nav strīda, ka pieteicēja ne Valsts policijā, ne arī kādā citā iestādē (piemēram, Dabas aizsardzības pārvaldē) nav vērsusies, Valsts policija pati ir informējusi pieteicēju par resoriskās pārbaudes uzsākšanu sakarā ar īpašumā esošo dižkoka iznīcināšanu. Kā norādīts pieteikumā, pieteicēja šajā sakarā paskaidrojusi, ka par patvaļīgu dižkoka nozāģēšanu tai nekas nav zināms, par attiecīgo faktu uzzinājusi, saņemot Valsts policijas vēstuli.

Ievērojot minēto, pieteicējas attieksme pret savu īpašumu un tajā esošo dabas vērtību saglabāšanu pamatoti vērtēta kā intereses trūkums par īpašuma tiesību aizskārumu.

[13] Pieteicēja nepamatoti uzskata, ka pārsūdzētajam lēmumam ir sodoša funkcija.

Vides aizsardzības likuma 31.panta četrpadsmitajā daļā noteikts, ka īpaši aizsargājamām dabas teritorijām – dabas pieminekļiem, kurus par tādiem noteicis Ministru kabinets vai pašvaldība, kaitējumu novērtē, ņemot vērā dabas pieminekļa bojājuma vai iznīcināšanas pakāpi. Kārtību, kādā novērtējams dabas pieminekļiem nodarītais kaitējums, nosaka Ministru kabinets. Saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 31.panta trīspadsmito un četrpadsmito daļu ir izdoti Ministru kabineta 2008.gada 7.jūlija noteikumi Nr.511 „Dabas pieminekļiem nodarītā kaitējuma novērtēšanas un sanācijas pasākumu izmaksu aprēķināšanas kārtība".

No minētā tiesiskā regulējuma izriet, ka ar pārsūdzēto lēmumu noteiktais pienākums atlīdzināt kaitējumu nav sodoša rakstura, tā mērķis ir nodrošināt kompensējošu funkciju – kaitējuma videi, kas nodarīts, iznīcinot dabas pieminekli, atlīdzināšanu.

[14] Ievērojot iepriekš minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pieteicējai pamatoti saskaņā ar noteikumu Nr.511 6.4.apakšpunktu noteikts pienākums atlīdzināt zaudējumus par videi nodarīto kaitējumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt SIA /Nosaukums A/ pieteikumu par Vides pārraudzības valsts biroja direktora 2021.gada 8.aprīļa lēmuma Nr.10-04/24 „Par Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes 2021.gada 21.janvāra Videi nodarītā kaitējuma novērtēšanas un zaudējumu kompensēšanas akta Nr.RI21ZA01 apstrīdēšanu" atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente M.Osmane

Tiesneši M.Birzgalis

A.Šteinberga